

A young woman with brown hair is lying on her back in a field of daisies, smiling broadly and looking up at the sky. She is wearing a blue and white patterned top. The background is a soft-focus field of green grass and white daisies under bright sunlight.

Strategie voor Klimaatadaptatie & Biodiversiteit

Verandering en Variatie

Saxion 2022 - 2030

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Belang en definitie	6
Visie	8
Doelen	10
Opgaven	12
Groene buitenruimtes	12
Verharde buitenruimtes	13
Gevels en andere verticale elementen	13
Daken	14
Aanpak	16

© Saxion. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inleiding

We horen het tegenwoordig veel: plant- en diersoorten worden met uitsterven bedreigd, extreme regenval, overstromingen, periodes van droogte en termen als hittestress en luchtkwaliteit. Dit komt doordat ons klimaat verandert en de variatie van plant- en diersoorten van groot belang is voor onze leefbaarheid. Er ligt dus een opgave om in te spelen op de klimaatverandering (klimaatadaptatie) en een opgave om de biodiversiteit te behouden en te herstellen.

Dat klimaatadaptatie en biodiversiteit belangrijke opgaven zijn, toont de informatie vanuit de Rijksoverheid. Zij hebben uitgerekend dat niets doen een klimaatschade van tientallen miljarden gaat opleveren. Er is een Deltaprogramma en Nationaal klimaatadaptatiestrategie om Nederland te beschermen. Biodiversiteit is vastgelegd in het natuurbeleid, waar ingestoken wordt op behoud van de plant- en diersoorten en meer natuur in de stad. Meer groen in steden gaat problemen door klimaatveranderingen tegen, zoals overlast van water en hitte. Daarnaast helpt een groene omgeving bij het behoud en herstel van de biodiversiteit.

Saxion ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de klimaatopgaven van deze tijd, waaronder klimaatadaptatie en biodiversiteit. Zo is in 2018 de charter van de Sustainable Development Goals (SDG's) ondertekend en is in het najaar van 2020 de duurzame ambitie voor onze bedrijfsvoering vastgesteld. Hierin staat onze duurzame ambitie voor de lange termijn met een vertaling naar doelstellingen en opgaven voor de periode tot en met 2024. Eén van die ambities voor 2050 luidt: "De buitenruimtes van Saxion zijn klimaatadaptief met aandacht voor biodiversiteit". Concreet voor 2024 heeft Saxion zich tot doel gesteld om 10 verbeteringen door te voeren richting deze ambitie.

Deze strategie voor klimaatadaptatie en biodiversiteit biedt voor de periode tot eind 2030 duidelijkheid, inzicht en houvast over de aanpak die Saxion kiest om onze ambitie te realiseren. Hierbij houden we rekening met onze stedelijke locaties en de omgeving om ons heen. Met deze strategie dragen wij bij aan doelen 11 en 15 van de SDG's, namelijk Duurzame steden en gemeenschappen en Leven op het land.

In deze strategie wordt eerst ingegaan om het belang en onze definities van klimaatadaptatie en biodiversiteit. Er zijn namelijk meerdere definities en het is goed om te weten wat Saxion hieronder verstaat. Vervolgens worden onze visie, aanpak en doelen tot eind 2024 rondom klimaatadaptatie en biodiversiteit helder omschreven. Hiermee vormt deze strategie de basis voor de aanpak van de klimaatadaptatie en verbetering van de biodiversiteit bij Saxion.

Belang en definitie

De termen biodiversiteit en klimaatadaptatie worden tegenwoordig vaak gebruikt. Maar wat betekent het nu eigenlijk? En waarom is het zo belangrijk? De juiste definitie helpt om het belang van deze twee onderwerpen beter te begrijpen en waarom we hier als Saxion aan willen bijdragen. Ook zorgt een begrijpbare definitie ervoor dat we een gezamenlijk beeld hebben waar we de komende jaren aan gaan werken.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie betekent eenvoudig gezegd aanpassen aan de veranderingen van het klimaat. De definitie die Saxion gebruikt luidt:

“Aanpassingen treffen die inspelen op de veranderingen van het klimaat om overlast te voorkomen.”

En die klimaatveranderingen zijn zaken als temperatuurstijging, lange periodes van droogte maar ook extreme regenbuien. Zonder maatregelen neemt de overlast door klimaatverandering de komende jaren toe en wordt er zelfs gesproken over miljarden aan financiële klimaatschade. Klimaatadaptatie is dus een noodzakelijk ingreep om overlast te voorkomen en een leefbare leer- en werkomgeving voor onze studenten en medewerkers te behouden.

Figuur 1: effecten klimaatverandering zonder Klimaatadaptatie (bron: Inspiratiemagazine Natuurinclusief Bouwen 2020)

Biodiversiteit

Biodiversiteit is een breed begrip dat zoveel omvat dat deskundigen het niet exact eens worden over wat het begrip nu precies inhoudt. Om deze reden hebben wij als Saxion onze eigen definitie geformuleerd en deze luidt als volgt:

“Biodiversiteit is de variatie aan plant- en diersoorten en hun onderlinge samenhang binnen ecosystemen.”

Voor de biodiversiteit is de onderlinge samenhang van planten en dieren nog belangrijker dan een grote variatie aan plant- en diersoorten. Het is ten slotte zo dat bijvoorbeeld bloemen insecten nodig hebben voor de verstuiving van meel. Zonder het één is er geen toekomst voor de ander. Terwijl een veld met veel soorten bloemen niet tot bestuiving leidt als de insecten die er leven hen niet herkennen.

Het belang van biodiversiteit is essentieel voor het slagen van de klimaatdoelstellingen die Saxion heeft omarmd. Een rijke biodiversiteit is cruciaal voor het voortbestaan van plant- en diersoorten, waar wij als mens er één van zijn. Een goede biodiversiteit is voor ons als mens essentieel vanwege ons voedsel, schone luchtkwaliteit maar ook om essentiële producten of medicijnen te kunnen maken. Ook zorgt het verbeteren van de biodiversiteit voor een aantrekkelijke leef- en leeromgeving voor onze studenten en medewerkers.

Visie

Zoals in de duurzame ambitie van Saxion staat genoemd hebben wij de ambitie om een klimaatadaptieve buitenruimte te hebben met aandacht voor biodiversiteit. We benutten hiervoor alle ruimtelijke mogelijkheden. Dit betekent dat wij naast de grond om onze gebouwen ook de gevels en daken van onze gebouwen in onze ambitie en plannen betrekken. Daarmee laten wij als Saxion zien dat er met onze stedelijke ligging tal van kansen en mogelijkheden zijn om bij te dragen aan de opgaven van klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Ambities vertaalt

Een klimaatadaptieve buitenruimte vertaalt zich bij Saxion naar:

- Minder en andere vormen van verharding
- Meer en divers groen
- Creëren van schaduw
- Afkoppelen en opvangen van regenwater
- Water afvoeren bij hevige regenval

Om te zorgen voor een goede biodiversiteit zijn de juiste condities van belang. Daarom richt Saxion zich op het verbeteren van deze condities, uitgedrukt in de **5V's**. Het gaat om **voedsel** door goed werkend ecosysteem, **vocht**, **veiligheid** en daarmee de mogelijkheid voor **voortplanten** en **verbinding** met aangrenzend ecosystemen. De gedachte is dat met het faciliteren van deze **5V's** vanzelf de verscheidenheid aan plant- en diersoorten gaat groeien.

Naast het creëren van de juiste condities houdt Saxion ook rekening met de soort beplanting. We kiezen voor inheemse soorten en de beplanting die geschikt is voor de stijgende temperaturen, dus planten die ook voorkomen in de meer zuidelijke landen.

Groene uitstraling Saxion

De verbeteringen aan de buitenruimte zijn zichtbaar voor onze omgeving en dragen bij aan de uitstraling van Saxion als duurzame hogeschool. Om te zorgen dat dit in lijn is met de corporate branding wordt de relatie gelegd met de Stijl van het Huis.

Bewustwording

Het verbeteren van de buitenruimte op het gebied van klimaatadaptatie en biodiversiteit biedt de kans om bewustwording te creëren over het belang van deze onderwerpen. Deze kans wordt bij iedere verbetering benut. Het kan gaan om informatie voor iedereen, maar ook de mogelijkheid om iets te doen met het groen, denk aan een pluktuin of moestuin. Verder wordt gekeken naar mogelijkheden om in het groen onderzoek en onderwijsopdrachten te doen.

Samenwerking

In onze visie is samenwerking de sleutel van het succes om onze doelen en ambitie te realiseren, zowel binnen Saxion met ons onderwijs en onderzoek, als met onze omgeving. Hierbij gaat het om onze partners, zoals o.a. gemeenten, de Kien, leveranciers en adviseurs.

Doelen

Saxion kiest voor een praktische aanpak. We gaan aan de slag met het verbeteren van de huidige situatie door verbeterprojecten en het aanpassen van ons groenbeheer. Ook benutten we de kennis en het enthousiasme binnen en buiten Saxion om onze doelen te bereiken.

Deze strategie voor klimaatadaptatie en biodiversiteit heeft een horizon tot eind 2030. Voor deze periode stellen wij een aantal doelen met september 2021 als vertrekpunt. De doelen richten zich op het vergroten van de biodiversiteit, het verbeteren van de klimaatadaptatie en het betrekken van het onderwijs en onderzoek hierbij.

Vergroten biodiversiteit

- 35% van het groen op onze campus transformeren van gras naar een variatie van bloemen, planten en bomen.
- 25% van de verticale elementen (pilaren, schermen, muurtjes e.d.) aan en rond onze gebouwen zijn voorzien van beplanting
- Bij ieder gebouw is aan de zichtzijde groen voor de gevel aanwezig bestaande uit een variatie van bloemen, planten en bomen.
- In iedere stad heeft Saxion 1 gebouw met een groene gevel op een zichtlocatie.
- Op iedere locatie zijn meerdere beschutte plekken voor diverse diersoorten.

Verbeteren klimaatadaptatie

- 30% van het hemelwater van onze gebouwen wordt opgevangen op ons eigen terrein door het afkoppelen van hemelwaterafvoer
- Op onze terreinen is 20% minder verharding ten gunste van groen.
- 20% van de verharding op onze terreinen is gewijzigd naar een waterdoorlatend soort verharding
- 30% van het dakoppervlak van onze gebouwen is groen
- Bij ieder gebouw zijn schaduwrijke plekken aanwezig door aanwezigheid van bomen of beplanting aan een stelling waar men kan ontspannen en ontmoeten.

Betrekken studenten en onderzoekers

- Op iedere locatie zijn minimaal 3 groenexperimenten in samenwerking met studenten gedaan
- Op iedere locatie heeft het onderwijs en onderzoek de mogelijkheid projecten en opdrachten uit te voeren gerelateerd aan biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Bij ieder project is blijvende bewustwording richting studenten en medewerkers en vast onderdeel.
- Zowel online als fysiek is informatie beschikbaar over de concrete aanpak van Saxion op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Opgaven

De doelen voor 2030 zijn vertaald naar opgaven. Om praktische redenen delen wij onze buitenruimte op in vier typen, te weten:

- Groene buitenruimtes
- Verharde buitenruimtes
- Gevels en andere verticale elementen
- Daken

Ieder type buitenruimte heeft zijn eigen opgaven die hier zijn aangegeven.

Groene buitenruimtes

Op dit moment is de groene buitenruimtes bij Saxion beperkt en kenmerkt zich door gras met af en toe een boom en een plantvak. De opgaven die hier spelen zijn:

- Minimaal 50% van het gras transformeren naar een variatie van bloemen, planten en bomen.
- Het groen dat gras blijft, minder maaien en ruimte bieden voor andere plantsoorten.
- Samen met studenten en/of het Green Office experimenteren met verschillende vormen van groen: pluktuin, moestuin, tiny forest en dergelijke.
- Verbeteren van de ondergrond, waar kan in combinatie met wadi's, om het hemelwater van de gebouwen op te vangen.
- Zorgen voor beschutte plekken voor dieren (insecten, vogels en dergelijke) zodat zij zich kunnen vestigen. Dit kan zowel natuurlijke beschutting als menselijke oplossingen zijn zoals een bijenhotel, vogelkasten, en dergelijke.
- Het groen aantrekkelijk maken, zodat Saxion een duurzame uitstraling krijgt, passend bij onze ambities
- In verbinding brengen van onze groene buitenruimtes met onze omgeving, zodat er een verbinding is waar diersoorten zich makkelijk kunnen verplaatsen.

Verharde buitenruimtes

De verharde buitenruimte van Saxion laat zich ook verdelen in een aantal functies. Zo worden deze ruimtes benut voor onze bevoorrading, het parkeren van auto's en fietsen, looproutes van en naar de gebouwen en als verblijfgebied om te ontmoeten en ontspannen. Daarnaast zijn ook delen van onze buitenruimtes verhard zonder dat dit functioneel nodig is. Meer uit gemak en het beperken van onderhoud.

De opgave die hier spelen zijn:

- Verharding zonder functie inrichten met groen
- Voor de gevel van ieder gebouw aan straatzijde een groene zone aanleggen bestaande uit een variatie van bloemen, planten en bomen.
- Gebieden voor ontmoeten en ontspannen een mix van groen en verharding geven.
- Schaduw creëren langs looproutes en gebieden voor ontmoeten en ontspannen door groene elementen te plaatsen
- Parkeervakken voor auto's waterdoorlatend maken en bijvoorbeeld infiltratiekoffers toepassen.

Gevels en andere verticale elementen

Ook onze gevels en andere verticale elementen bieden kansen om bij te dragen aan klimaatadaptatie en het vergroten van de biodiversiteit. Omdat wij, met onze stedelijke ligging, beperkte buitenruimte hebben is het van belang om ook deze ruimte als kans te benutten. Daarnaast zijn de gevels van Saxion, samen met de buitenruimte, het fysieke visitekaartje van Saxion. Dit visitekaartje willen we een groene uitstraling geven, zodat men ziet dat duurzaamheid voor Saxion een belangrijk speerpunt is. Daarnaast zorgt een groene gevel ook voor een prettig binnenklimaat in de gebouwen. Denk aan de schaduwwerking/koeling in het voorjaar en de zomer. De opgaven voor de gevels en andere verticale elementen zijn:

- Op iedere locatie 1 groene gevel op een zichtlocatie.
- Ervaring opdoen met overhangend groen vanaf het dak langs de gevel
- Afkoppelen van hemelwaterafvoer zodat waterberging op eigen terrein het uitgangspunt wordt. Dit gebeurt in samenhang met het realiseren van een ondergrond op onze terreinen die waterberging mogelijk maakt.
- Verticale elementen voorzien van een groene 'jas'. Denk aan pilaren, muurtjes, afscheidingen en dergelijke.
- Aanbrengen van vogel-, vleermuis- en insectenkasten en andere beschuttingskansen in relatie met de groene omgeving eromheen.

Daken

Een aantal van de nieuwe gebouwen van Saxion heeft deels groene sedumdaken. Dit is nog bescheiden van omvang. Groene daken hebben meerdere voordelen. Zo biedt een sedumdak waterberging, beschermt het de dakbedekking eronder, zorgt het voor verkoeling in de zomer en isolatie in de winter voor de ruimtes eronder en vergroot het de biodiversiteit.

De opgaven voor de daken zijn:

- Aanleggen van groene (sedum) daken met diversiteit aan inheemse plantsoorten.
- Zorgen voor beschutte plekken voor dieren (insecten, vogels en dergelijke) zodat zij zich kunnen vestigen. Dit kan zowel natuurlijke beschutting als menselijke oplossingen zijn zoals een bijenhotel, vogelkasten, en dergelijke.

Aanpak

Een strategie is mooi, maar het gaat om het resultaat: het verbeteren van de klimaatadaptatie en de biodiversiteit. De aanpak van Saxion: gewoon doen!

Van klein tot groot

Er zijn tal van activiteiten en projecten nodig om het gewenste resultaat te behalen. De omvang en impact hiervan verschilt. Saxion pakt ieder jaar een groot project op met daarnaast een aantal kleine activiteiten en projecten. Voorbeelden van grote projecten zijn het inrichten van een Klimaatplein en het realiseren van groene daken en groene gevels. Kleinschalige projecten en activiteiten zijn bijvoorbeeld het aanpassen van het maaibeeld, vervangen van gras door bloemenmengsel, samen met een team bollen/planten in de grond zetten, tegels wippen en groen terugplaatsen en groen langs hekwerken en pilaren laten groeien.

Samenwerking

Samenwerking is de sleutel van het succes. Het is niet voor niets een kernwaarde van Saxion. Voor het bereiken van de ambitie en de doelen wordt zowel intern als extern samenwerking gezocht. Binnen Saxion is al de relatie gelegd met de opleiding Klimaat en Management en zoeken wij graag samenwerking met andere opleidingen en lectoraten. Daarnaast wordt extern samen gewerkt, denk aan:

- Gemeenten waar Saxion haar huisvesting heeft
Saxion ziet zichzelf als partner van de gemeenten en draagt graag bij aan de agenda voor biodiversiteit en klimaatadaptatie van de gemeenten. Ook wil Saxion aansluiten bij de aanpak van gemeenten. Op deze manier hoeven wij zelf het wiel niet uit te vinden en dragen wij bij aan het realiseren van de opgaven binnen de gemeente.
- Onderwijs en onderzoek
We benutten de kennis vanuit het onderwijs en onderzoek bij het verbeteren van de biodiversiteit en het realiseren van klimaatadaptatie. Ook benutten we de buitenruimte als plek voor onderwijs en onderzoek. En we kijken naar mogelijkheden om samen op te trekken als er ook wensen zijn vanuit onderwijs en/of onderzoek met de buitenruimte.
- Andere Hogescholen en Universiteiten
Met andere onderwijsinstellingen wisselen we kennis uit, trekken we gezamenlijk op waar kan om daarmee een vliegwieleffect realiseren. Denk aan het gezamenlijk aandacht vragen voor biodiversiteit op de internationale dag van de biodiversiteit. Maar ook het benutten van specifieke kennis bij een aantal hogescholen en universiteiten op dit onderwerp, zoals Larenstein en Wageningen.

- Hoveniers
Onze groenleveranciers voor onderhoud zien wij als partner voor het verbeteren van de biodiversiteit en het realiseren van de klimaatadaptatie in de buitenruimten die al groen zijn. Ook zien we hen als sparringpartner voor het vergroenen van buitenruimte die nu nog niet groen is. Daarnaast gaat mogelijk een samenwerking met nieuwe hoveniers ontstaan die specifieke kennis hebben over het vergroenen van gevels, daken en het realiseren van nieuwe groenprojecten.
- Waterschap
Het waterschap is een belangrijke partner als het gaat om waterberging en waterafvoer. Bij het project Klimaatplein wordt al samengewerkt en dat is ook bij andere projecten nodig.
- IVN, Reptielenverenigingen, vogelspotters, etc.
Saxion hoopt op een samenwerking met deze verenigingen. Zij hebben veel (specifieke) kennis over plant- en diersoorten. Zij kunnen bijvoorbeeld helpen bij tellingen, hun kennis delen door bijvoorbeeld educatieve wandelingen of adviseren bij projecten.

Metten is weten

Saxion heeft in februari 2021 als eerste hogeschool van Nederland de BREEAM-NL In-Use certificering behaald. De internationale BREEAM In-Use methodiek wordt gebruikt om de duurzaamheidsprestaties van de gebouwde omgeving te bepalen én

te verbeteren. Breeam In-Use geeft inzicht in de huidige prestaties en laat zien waar mogelijkheden zijn om te verbeteren. We zetten Breeam In-Use in om onze voortgang te meten en de kansen voor verbetering te tonen.

Daarnaast gaan we werken met het NL Greenlabel. Dit is een manier die geschikt is om gedetailleerd in kaart te brengen hoe we er als organisatie voorstaan qua biodiversiteit. Het NL Greenlabel maakt biodiversiteit meetbaar. En het mooie is dat deze methode aansluit bij onze visie op de **sv's**, te weten het faciliteren van een conditie die ten goede komt van de biodiversiteit. In Enschede heeft deze nulmeting al plaatsgevonden. Door dit op alle locaties te doen kan de juiste aanpak worden bepaald. Het startpunt is ten slotte bepalend voor en in welke mate je de verschillende condities nog moet bevorderen of herstellen.

Verder worden kansen benut om ook het onderwijs en onderzoek een bijdrage te laten leveren aan het meten. Concreet is afgesproken dat studenten van de opleiding Klimaat en Management jaarlijks de biodiversiteit meten. Er worden in het groen op meerdere tegels geplaatst in het groen. Ieder jaar wordt onder deze tegels het aantal diersoorten in beeld gebracht. Zo zijn er nog tal van mogelijkheden.

Bewustwording

Saxion is er van overtuigd dat we onze duurzame ambities alleen kunnen realiseren als iedereen die bij Saxion werkt of leert zijn steentje bijdraagt. En dat begint bij bewustwording door studenten en medewerkers te informeren en enthousiasmeren over duurzame onderwerpen, waaronder klimaatadaptatie en biodiversiteit.

In de buitenruimte bij Saxion wordt daarom bij ieder project en activiteit aandacht besteed aan blijvende informatie op die plek. Denk aan een QR code die verbonden is met een webomgeving waarin toegelicht wordt wat er op deze plek is aangepast en hoe dit bijdraagt aan de biodiversiteit en klimaatadaptatie.

